

ANMELDELSE

KAREN VALENTIN & KAREN FOG OLWIG (RED.): Mobilitet og tilknytning. Migrantliv i et globaliseret Danmark. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag 2015. 224 sider. ISBN 978-87-7124-365-9. Pris: 227,45 kr. (pb)

Denne bog udgør et antropologisk bidrag til forskningen i migration. Gennem et fokus på mobilitet og tilknytning belyser den forskellige årsager til, at mennesker migrerer. Bogens overordnede formål er at undersøge forskellige kategorier af migranter i Danmark ud fra et bredt tidsligt og stedsligt perspektiv og derigennem placere og analysere migranternes mobilitet i globale migrationsprocesser. Bogen stiller ind på migration som et mangeartet fænomen, der kan foregå på mange forskellige måder og ofte er betinget af såvel individuelle valg som tilfældige omstændigheder. Forfatterne søger at gøre op med et udbredt perspektiv i migrationsforskningen på indvandring som noget, der domineres af visse etniske „grupper“, der er etableret i stærke migrantsamfund i modtagerlandene. Herved håber bogens forfattere at bidrage til en gentænkning af dansk indvandrerforskning, og det fokus på „integration“, som denne har været præget af, idet forfatterne blandt andet påpeger, at mobilitet og integration ikke udgør adskilte og modsatrettede størrelser, idet migranter skaber tilknytning til flere steder. Et formål med bogen er således at indfange diverse transnationale dynamikker og processer ved at belyse tilknytning til oprindelseslandet som noget, der skifter karakter i lyset af generelle forandringer, og ved at undersøge det at være knyttet til flere steder samtidig. Introduktionen til bogen definerer migration i et transnationalt perspektiv som noget, der vedrører „tæt forbundne fysiske, sociale og personlige mobilitetsprocesser, der skal forstås i forhold til kulturelle opfattelser og praksisser i migranternes hjemland såvel som i migrationsdestinationen“ (s. 10).

Bogen består af en introduktion og ni kapitler, som alle er forfattet af antropologer. Bogens ni etnografiske studier omhandler forskellige grupper af migranter i Danmark og deres migrationsruter. Studierne omfatter nepalesiske studerende, ukrainske landbrugspraktikanter, filippinske au pair-piger, forskellige grupper af flygtninge, caribiske migranter, grønlandske studerende og muslimer med pakistansk baggrund. Migrationsforskningen har ofte koncentreret sig om rationelle årsager til at migrere. Med sit fokus på det uforudsigelige, tilfældige og lystbetonede ved migration og mobilitet er *Mobilitet og tilknytning* særdeles nytænkende inden for sit område. De forskellige kapitler udfolder på overordentlig interessant vis forskellige aspekter af dette analytiske fokus på mobilitet. De

forskellige bidrag beskriver, hvordan migrationsruter formes hen ad vejen, er uforudsigelige, tilfældige og langt fra udgør lineære, men derimod „sammenvævede rodnet“, som det fremgår af blandt andet Kristina Grünenbergs studie om bosniske flygtninge. Mobilitet udgør også en rumlig metafor for forandringer i social status og relationer, hvilket kommer til udtryk i for eksempel forhåbninger om fremtiden, som Zachary Whytes bidrag om flygtninge på danske sprogskoler belyser. Mobilitet kan også tage form af en religiøs mobilitet, en spirituel form for bevægelse og transformation, som opleves ved at tage på religiøse visitter i oprindelseslandet for at søge de religiøse „rødder“ i sufismen, som Mikkel Rytters studie af dansk-pakistanske muslimer viser. Endelig handler mobilitet også om social og politisk mobilitet, for eksempel blandt grønlandske studerende i Danmark, der betragter deres uddannelse i Danmark som noget, de gør for Grønlands fremtidige selvstændighed, som Janne Floras studie beskriver.

De forskellige bidrag viser også, hvordan tilfældighed ofte spiller en rolle for mobilitet. Migranter navigerer mellem forskellige mulige fremtidsscenerier, der afhænger af forskellige begrænsninger og muligheder, som Karina Dalgas' studie af filippinske au pair-piger viser. Mobilitet er på mange måder formet af uventede drejninger eller forskellige afgørende sammentræf. Mobilitet kan opstå på baggrund af et tilfældigt blik på en brochure fra en dansk uddannelsesinstitution på et kontor i Nepal, som det fremgår af Karen Valentins studie af uddannelsesruter og mobilitetsmønstre blandt nepalesiske studerende i Danmark, eller ved at det skib, man arbejder på, støder på dansk grund, som Karen Fog Olwigs studie af caribiske migranter viser. De forskellige bidrag illustrerer således, at migration ikke alene er betinget af strukturelle vilkår og begrænsede muligheder, men også af eksplorative og kreative elementer. Bidragene viser samtidig også de konsekvenser, som statslige regler for migration har for individuelle og kollektive liv, for eksempel i Birgitte Romme Larsens studie af nyankomne flygtningeforældres skabelse af mening, tillid og fremtidshåb i Danmark. Bidragene udfolder desuden, hvordan tid på forskellige måder betinger migrationsprocesser, både i form af historie, biografi, integrationstid og ventetid. Ligeledes er forskellige former for håb på spil, for eksempel i forestillinger om „det gode liv“, og i „bedrageriske“ eller „stædige håb“, som Vera Skvirskajas studie af ukrainske praktikanter viser.

Bogen rummer refleksioner om forskningens rolle i samfundet og ikke mindst om forholdet mellem indvandrings- og integrationspolitik og forskning. Kristina Grünenberg bemærker i sit bidrag, at på trods af at forskningsresultater for længst har kastet lys over mange forskellige emner, er det de samme diskussioner og debatter om migration, der gør sig gældende i dag som i 1990'erne. Dette foranlediger til et spørgsmål om, i hvor høj grad der er en reel efterlysning af forskning på området, så længe denne forskning ikke giver de svar, som politikerne ønsker.

De forskellige bidrag giver udtryk for, at studiet af migration i Danmark som i andre lande finder sted i et stærkt politiseret felt med et dertilhørende sprogbrug, som ofte fremstiller migranter som ressourcetsvage og forarmede ofre for deres egen kultur. Bidragene skaber et andet billede af migranter som ressourcestærke, handlekraftige og eventyrlystne personer med selvvalgte identiteter, hvis migrationer er foretaget ud fra individuelle valg. Indimellem undres man over fremhævelser af migranter som for eksempel ressourcestærke, hvilket kan fremstå som en overbetoning af et alment antropologisk aktørorienteret perspektiv, men som netop afspejler vilkår for at forske i et stærkt politiseret felt, hvor det kan opleves som nødvendigt at gøre op med bestemte medieskabte billeder af migranter.

Et sådant opgør forekommer også i forfatterens forfriskende gentænkning af integrationsbegrebet, hvis analytiske værdi har været debatteret i årtier. Bogens forskellige bidrag viser, at mobilitet og integration ikke udgør adskilte og modsatrettede størrelser, men er sammenvævede og snarere betinger hinanden, idet migranter skaber og genskaber tilknytning til flere steder. Dette udfoldes gennem et relationelt perspektiv på mobilitet, der anerkender, at bevægelse og stilstand er grundlæggende forbundne aspekter i menneskers liv.

Hvad angår bogens hovedformål, som er funderet i et opgør med tidligere migrationsforsknings centrering om „grupper“, udgør bogen et nyt bidrag i forhold til en etableret forskningsmæssig tendens til at anskue migration og integration gennem en etnisk linse og at fokusere på grupper frem for individer. Man kan dog spørge, om nutidens migration adskiller sig fra andre tiders migration ved i højere grad at være præget af individualitet og diversitet, som bogen indimellem antyder.

Alt i alt udgør bogen et forfriskende nyt perspektiv på migration, mobilitet og tilknytning, idet den betoner aspekter, som ofte overses i både forskningen og den offentlige debat, og har opmærksomhed på migration som noget, der involverer bevægelse på flere forskellige planer.

Tina Gudrun Jensen
Ekstern lektor
Center for Migrationsforskning (AMIS) og
Institut for Antropologi, Københavns Universitet